THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL,
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents

וואס קומט נאך בערלין ?

באזינגען מיר אלזייטיג דעם גרויסען פארשריט, וואס מיר מאכען אויף יעדען געביעט, און פון דער צווייטער זייט יאגט אן אלץ א גרעסער אומעט, א וועלט, א גרויסע וועלט, מיט פיעלע הונדערטער מיליאנען מענשען, און די דאזיגע וועלט ווערט אלץ ענגער פאר דער ליידענדער אידישער אומה. און עס איז פאקטיש שוין ניטא קיין איין ווינקעל, וואו מיר זאלען קענען אנרופען אונזער מקום מנוחה, וואו מיר זאלען זיך קענען אויסלעבען רואיג און פריעדליך.

ווי אזוי האט א איד געדארפט און געקענט פילען, ווען ער האט אנהויב וואך געלעזען וועגען די פאגראמען אין בערלין.

פאגראמען אין דער צארישער רוסלאנד, אין פיילען, אין רומעניע, אבער דאס זענען דאך אלעס געווען מזרח־אייראפייאישע פעלעצער, וועלכע מען האט זיך געטרייסט, אז מען האט צו טאן מיט א ווילדער מאסע, מיט אן אומגעבילדעטען המון.

אבער בערלין — דער צענטער פון מערב אייראפע, א גרויסע קולטור שטאדט — און אויך דארטען האבען מיר שוין פאגראמען.

עס וואקסט דער אנטיסעמיטיזם, ניט דער ריין־טעארעטישער, נאר דער האמעטנער, דער פאגראם אנטיסעמיטיזם — און וואו וועט זיך עס אפשטעלען?

אייב עס איז היינט מעגליך אין בערלין, איז עס דאך מארגען מעגליך אין פאריז, אין לאנדאן, און וואו דען ניט?

מיר ווייסען ניט באנעצען קיין פינסטערע בריילען, אבער מען קען דאך ניט לייקענען און פארזען, ווי די וועלט ווערט אלץ מער אנגעפילט מיט ניפט און גאל געגען אונז.

ווען די "אסאשייאטיד פרעס" האט איבערגעגעבען די נייעס וועגען דעם בערלינער פאגראם, האט די אייראפייאישע פעסט אויך געבראכטען א צווייטע נייעס, וואס האט געמאכט צו פארטראכטען זיך. זאל זיין אז דאס איז געווען בלויז א צופאל, אבער א צוזאמענהאנג צווישען די צוויי ידיעות איז דאך פארען.

די אייראפייאישע פעסט האט אונז געבראכט אן אויסצוג פון אן ארטיקעל, וואס איז דערשינען אין דער ווארשעווער צייטונג "גאזעטא וואר־שאווסקא". און וואס עפענט אויף פאר אונז דעם פארהאנג פון דעם, ווי אזוי ניפט און גאל ווערט וועגען אונז פארשפריים.

אידען געדענקען גוט דעם נאמען ראמאן דמאווסקי, וועלכער איז אין פוילען געווען דער פעטער פון דער באיקאט באוועגונג. דער זעלבער דמאווסקי האלט יעצט אין פארעפענטליכען א בוך מיט"ן נאמען "דער זיעג פונ'ם אידענטום נאך דער וועלט־מלחמה". און דער ארטיקעל פון יענער צייטונג ברענגט עס אויסצוגען פון דעם בוך, וואס דארף די טעג דער־שיינען.

עס ווערט גלייך פון אנהויב דערקלערט, אז די אפהאנדלונג איז אן אביעקטיווער, א רואיגער און א גלאטער. וואס זשע האט דער אלטער שונא ישראל וועגען אונז צו זאגען?

די אידען־פראגע, הייבט אן דמאווסקי — וועלכע האט אזא זויכטיגע באדייטונג אינ'ם לעבען פון פוילען, שטעלט אויך גלייכצייטיג מיט זיך פאר א שווער פראבלעם פאר דער גאנצער וועלט פון אונזער ציוויליזאציע. די אנטוויקלונג פון דער אידען־פראגע אין פוילען איז זייער ענג פארבונדען מיט דער אלגעמיינער פאזיציע פון די אידען אין אייראפע און אמעריקע. און איר גורל אויף דער וועלט איז זייער שטארק אפהענגיג פון דער לאגע פון די אידען אין פוילען. און דאריבער מוז די אידען־פראגע באטראכטט ווערען אין איר גאנצער גרויס און פארנעם.

אין דער עפאבע פון טיפע און שנעלע ענדערונגען, וואס עס לעבט איצט אויבער די ציוויליזירטע וועלט, האט אויך די אידען־פראגע געמוזט אריינגען אין א פאזע פון א טיפען קריזיס. וועלכער מוז דערפירען צו זייער גרויסע ענדערונגען אין דער לאגע פון די אידען אין דער ראל, וואס זיי האבען ביז איצט געשפילט. און דער קריזיס באווייזט זיך אין מאמענט, וואס דאס אידענטום האט געהאט די גרעסטע קראפט און באדייטונג.

דער סוף פון דער וועלט־מלחמה האט געבראכט די אידען דעם גרעס־טען פריאוסף וואס זיי האבען ווען אמאל געהאט אין דער געשיכטע. די רשלמה פון זייערע נצחונות איז א לאנגע...

די אידישע השפעה אויף דער פרידענס קאנפערענץ איז געווען גרעס־סער, ווי דער איינפלוס פון די אנדערע פעלקער. די אידען האבען געהאט צו זייער דיסקאוליציע די, וואס האבען דעצידירט וועגען גורל פון דער וועלט, אייניגע פון די האבען זיי געהאט אלס אגענטען. די לאגע פון די אידען אין ענגלאנד און אין אמעריקע נאך דער מלחמה, איז געווען אזוי פעסט, אז זיי האבען שוין נישט באדארפט דערקלערען זיך אלס ענגלענדער אדער אמעריקאנער. נאר זיי האבען פארנומען די העכסטע פאסטענס אלס נאציאנאלע אידען און ציוניסטען. אין ענגלאנד, למשל, איז א מיטגליד פון אקציאנס־קאמיטעט געווארען א מיניסטער. אין דייטשלאנד זענען נאך דער מלחמה אפנעשאפט געווארען אלע אידישע באגרעניצונגען, און אידען האבען אנגע־הויבען צו פארנעמען די העכסטע מלוכה־פאסטענס.

רוסלאנד, דאס איינציגע לאנד, וואו די אידען זענען פאר דער מלחמה זייער שטארק באגרעניצט געווען אין זייערע רעכטן, איז נאך דער רעוואלו־ציע איינגאנצען אנגעפירט געווארען דורך אידען.

פוילען, וועלכע האט זיך פאר דער מלחמה איבערצייגט אז די אידען זענען פיינדליך געשטימט לגבי אירע נאציאנאלע שטרעבונגען און האט זיך דאן ענערגיש געגומען צו ארגאניזירען א באיקאט אויף אידישע סחורות, האט נאך דער מלחמה געענדערט איר באציאונג צו די אידען. און האט זיי געגע־בען די מעגליכקייטען צו פארנעמען מלוכה־פאסטענס.

פון אידישער איניציאטיוו איז געשאפען געווארען דער פעלקער־בונד. און צוזאמען מיט דעם ווערסאלער טראקטאט איז אינטערגעשריבען געווא־רען דער פונקט וועגען נאציאנאלע מינדערהייטען.

פון דעם אויסצוג וואס מיר ברענגען דא איז גענוג צו זען, וואס דער אנטיסעמיטיזם שרייבט וועגען אונז. אבער מיט דעם אליין באנוגענט ער זיך ניט. ער באדויערט שטארק וואס די אנטיסעמיטישע באוועגונג איז לעצטענס איינגעשלאפען, און מען פאלט לעצטענס גאנץ וועניג אן אויף אידען, און די אידען טריאומפירען דערווייל מיט זייער גרויסען זיעג — די באלפור דעקלאראציע, און אזוי וואקסט די אידישע מלוכה, די טעריטאריע פונ'ם באלפישען ים ביז דעם שווארצען ים.

אין דמאווסקי'ס רייד וועלען שנעל איבערזעצט ווערען אין א סך שפראכען. די היטלעריסטען אין דייטשלאנד, די האקענקרייצלער אין עסט־רייך, די סטודענטען אין רומעניע — אלע וועלען זיי רעדען און האנדלען אין דעם זין.

און די בערלינער היטלעריסטען האבען דאך שוין געצייגט, אז זיי גייען ווייטער פונ'ם רבי'ן דמאווסקי, אז זיי שלאפען ניט, אז זיי קענען מא־כען א "דושאב".

צו וואס וועט דאס אלעס דערפירען. צו וואס וועט עס ברענגען? א שרעק און א גרויל כאפט אן, ווען מען טראכט נאך וועגען דעם.

אז עס איז מעגליך אויך אין בערלין. — וואו קען שוין זיין דער אפ־שטעל?

עה האט געוואלט בע־ווייזען אז לופט פלי־הערייא איז זיכער

אבער ענדליך האט ער פארלארען זיין לעבען ארונטערפאלענדיג פון זיין גרויסער יאכט־שיף אין מיטען ים אריין.

ווען ליער בלעק, א מולטי מיליאנער, האט זיך פארגלוסט צו בעווייזען דער וועלט, אז לופט פליהעריי איז זיכער (מסתמא האט ער קיין אנדערע ראגות ניט געהאט) און ער איז איינגעפלויגען אין א וואסערע עטליכע יאהר ניט מעהר און ניט וועניגער ווי 250 טויזענט מייל, מיט דעם האט ער באוויזען, אז דעם עראפלאן גע־הער די צוקונפט, און עס איז א זיכערער קאמוניקאציאנס מיטעל, אבער צום סאמע לעצט, ווען די באשטעטיגונג איז געווען אויפ'ן זייט פון זיין השקפה, איז דער באנ־קיר ארונטערגעפאלען פון א שיף אין מיי־טען ים און איז דערטרונקען געווארען.

נאך אין יאהר 1927 האט דער באנקיר אנאנסירט אז ער האט געקויפט א גרויסען עראפלאן און אז ער וועט פליהען פון לאנדאן צו די ראטש אינדיעס און צו־ריק. פאר דעם צוועק האט ער געדונגען צוויי גוטע לופטפליהער און האט זיך צו־גענרייט צו דער רייזע. דערווייל איז ער געפלויגען אין פארשיעדענע ריכטונגען און האט געקראנען דעם "ערקארד אלס פאר־סאזישער לופטפליהער, דאס הייסט, ער איז געווען דער איינציגער מענש אין דער וועלט, ניט קיין פראפעסיאנעלער לופט־פליהער וואס האט דורכגעמאכט אזא לאנ־גען מארשרוט אין דער לופט.

נאטירליך, האט דער באנקיר זייענדיג די מעהרסטע צייט אין דער לופט, געמוזט קאמוניקירען מיט זיינע אנגעשטעלטע דורך ראדיא, און דאס איז טאקע דורכ־געפירהט געווארען אויף דעם בעסטען אופן. זיינע געשעפטען זיינען צוגעגאנגען אזוי גלאט ווי ווען ער זאל זיין אויף דער ערד און זיך געפינען אין א באנק.

אבער צו זיכער טאר מען קיינמאל ניט זיין. מען טאר, ווייזט אויס, ניט פארגעסען אויף לאנג, אז געגען צופאל קאן מען קיין קלוגער ניט זיין, און אז מען ווערט "צו קלוג" פאסט מען זיך אריין אין א צרה.

דאס האט דער מולטי מיליאנער פארגעסען און ער איז געפאלען אין טויט אריין...

דער באנקיר האט געהאט א טבע צו שטעהן ביי דער פארענטשע פון עראפלאן און קוקען אויפ'ן האריזאנט. זיינע מיט־פליהער האבען איהם געווארענט, אז דאס קאן זיך געדיגען ניט גוט, אבער ער האט ווי ניט געהערט. א מעגש וואס האט שוין געבראכען א רעקארד האט ניט קיין מורא צו שטעהן ביי דער פארענטשע. ער האט זיך דאריבער ניט געמאכט וויסענדיג פון זייערע ווארנונגען.

דאס איז געווען אויפ'ן ערפלאן.

נאטירליך, אז נאך וועניגער מורא האט בלעק ארויסגעוויזען אויף זיין יאכט שיף. דארטען האט ער זיך געצייגט אלס אונערשראקענער מענש, וויסענדיג אז ער איז אפגעפלויגען א שטרעקע פון 250 טויזענט מייל און האט ניט געהאט קיין עקסידענט, איז ער געווען זיכער, אז דאס מזל וואס האט איהם אזוי גוט צוגעשפילט אין דער לופט וועט איהם זיכער ניט פאר־ראטהען אויפ'ן וואסער.

א טאג פריהער, איידער ער איז אפ־געשוואומען אין זיין יאכט שיף, האט ער פארבראכט מיט גאווערנאר רוזוועלט פון ניו יארק און ריער אדמיראל בירד. ער האט זיי דערצעהלט וועגען זיינע איבער־לעבונגען און האט באוויזען, אז דער צו־פאל האט אלע מאל איהם אויסגעהיט פון אן אומגליק, וועגען זיין רייזע אויף דער יאכטשיף דעם צווייטען טאג, האט ער אפילו ניט איבערגעטראכט וואס ער האט מורא?

דעם צווייטען טאג, עטליכע שטונ־דען נאכדעם ווי די יאכט־שיף איז אפגע־שוואמען פון ניו יארק, איז אריינגע־קומען דער דיענער און צו וויסען געגעבען אז דער מאהלצייט איז פארטיג, דער באנקיר האט געזאגט, אז אין עטליכע מי־נוט ארום וועט ער זיין אין עס ציימער.

עס איז אריבער א האלבע שטונדע און דער באנקיר האט זיך ניט באוויזען, מען האט איהם נאטירליך, באלד אנגע־הויבען זוכען, אבער עס איז פון איהם קיין זכר ניט געבליבען אויף דער שיף. דער קאפיטאן האט אריסגעגעבען א באר־פעהל אפצושטעלען די יאכט שיף און מען האט גענומען נישטערען די וואסערען, אבער עס האט גאריניט געהאלפען.

דעם באנקירס קערפער איז ניט גע־פונען געווארען.

ווען די צוואה פון באנקיר איז אויפגעעפענט געווארען האט די פאמיליע אויסגעפונען אז ער האט אפגעגעבען באנ־צע 40 טויזענט דאלאר צו זיינע מיט־ליהער. אבער דאס מערקווירדיגסטע איז דער סאמע לעצטער פאראגראף פון דער צוואה, וואו ער שרייבט די פאלגענדע ווערטער: איך ווייס, אז אויב איך שטארב אין די פאראייניגטע שטאאטען זאל מיין קבר זיין אויפ'ן גרונט פון ים." וואס דער באנקיר האט געוואוסט

מען זאמעלט אויף זיתים

(א בילד פונ'ם ארץ ישראל לעבען)
פון ג. טאלפיר

שנעל איז די זון אויפגעגאנגען איבער ליכט.

מרדכי שטעהט איצט אויף דעם הוי־כען לייטער און קוקט ווייט איבער די פעל־דער. עפעס ציהט איהם ווייט צו זיין אקער און ווידער הויבען אן זיינע אויגען צו ברענען ווייל דארט ווייט ביים וואדי דערזעהט זיך א גרופע מיידלאך. אלע שטעהען זיי געבוקט איבער זייערע גראב־אייזענס. ער דערציטערט, ווייל זיין בליק האט באמערקט זיין צביה, וועלכע האט זיך איצט אפגעשטעלט אויסגלייכען איהר רוקען. שטיל האט ער געשעפטשעט:

— צביה!

מיידלאך, וואס זיינען געשטאנען הינ־טער דעם בוים האבען געשמייכעלט. עס האט זיך אויסגעדרוכט, אז מרדכי רעדט צו זיך פון גרויס... אין פנים איז רויט געווען.

— ווי שעהן איז מרדכי אין זיין בענקשאפט! האבען זיך די חברות צווי־שען זיך דורך גערעדט.

ער שטעהט אויף זיין לייטער אין קוקט מיט זיינע ברענענדיגע אויגען ווייט איבער דעם כרם, ווי ער וואלט פאר־שלונגען מיט זיינע אויגען דעם קערפער וואס באווייזט זיך שנעל צווישען די בייט־טען אין זיין הארצען האט געברענט א פייער, וועלכער האט גראד אין דעם הערבסט פריה־מארגען זיך אנגעצונדען און איז געשוואומען ווייט איבער די פעלדער פון שומרון, וואס גרייגען זיך אין דעם איינציגען הערבסט־גרען פון די פרדסים, אייקאליפטוס־וועלדער אונטער זיין קאסקעט וואס איז איהם אראפ אויף זיין שטערען, גלאנצענדע צוויי הסידישע אויגען פון וואונדער און עקס־טאזע.

ער איז געווען אנגעמאן אין זיינע קורצע הייזלאך און אין זיין בלויען הולצה, און זיין קאסקעט איז אראפ געווארען אויף זיין פנים. די מיידלאך האבען ניט געקאנט אויפהערען אויף אראפרייסען זייערע אויגען פון זיין גע־שטאלטיגען קערפער. דאך איהם, מרדכי, דעם פויער, ציהט אין די ווייטע שטאלט ווייל א פרעמדע קראפט האט זיי געצויגען צו איהם.

דעם גאנצען פריהמארגען האט ער געשוויגען. ער האט ניט געזעהן ווען דער באהן איז פארבייגעפאהרען צווישען די אייקאליפטוס בייטער אין אויף ניט גע־הערט דעם געזאנג פון זיינע חברות. זיין נשמה איז געווען פול מיט זיין אייגענעם געזאנג. ער האט זיך פארטיעפט אין זיין אייגענער וועלט... מען האט געפאנט אין זיין בוסעם אז מרדכי געשטאנען ווי פארזאונדערט: שוין? עס איז איהם שווער געווען צו פארלאזען זיין פלאץ. קיינער האט ניט געוואוסט פאר וואס דאס ברענען אזוי זיינע אויגען.

נאר דוב איז ארומגעגאנגען מיט א דורכ'ן הויף, ווי ער וואלט שכור געווען זויער פנים: וואס פעהלט דען מרדכי? איז דען כדאי אויפצוזאמלען די זיתים? דורכ'ן גאנצען האלבען טאג האבען מיר געפונען אין אייגענער ווינקל אויף זיין בעט. אין דער נאכט־שטילקייט איז זיין הארץ פול געווארען קוסטארען אין ווייס־רוסלאנד באטרעפט נאר 60% פון דער אלגעמיינער צאהל קוסטארעס.

מעהר פון אלץ זענען די אידען פאר־טראטען אין זייערע גענעראל פאכען, אין לעדער און נאדעל פאך, וואו זיי בילדען איבער 60%.

אזוי ארום באוויזען די ציפער, אז דער אנטייל פון די אידען אין די אינ־דוסטריעלע ארטעלען איז באדייטענד אויסגעוואקסען ווי אבסאלוט אזוי רע־לאטיוו.

אביסעל אנדערש זעהט אויס דער אנטייל פון די אידישע ארבייטער אין דער אלגעמיינער אינדוסטרי. ד. ה. די צאהל אידישע ארבייטער אין די פאבריי־קען און וואוארען. אין פארגלייך מיט'ן יאהר 1926 איז די אבסאלוטע צאהל אין 1929 יאהר געוואקסען אויף 32%, ווייל אין 1926 יאהר זענען געווען אידישע ארבייטער 10,639 און אין 1929 יאהר איז די צאהל דערגאנגען ביז 14,037. רע־לאטיווו איז די צאהל אבער געבליבען שטעהן כמעט אויף איין אר־ט, ווייל אין 1926 אזוי אויך אין 1929 יאר, האבען אידישע ארבייטער אויסגעמאכט ביי 33 פראצענט.

די אידישע ארבייטער זענען פאר־טראטען אין דייטשלאנד אין גרעסטען טייל אין גאנצען פאך, ביי 30%, אין די אנ־דערע נאר ביי 10%.

די אויל־בערטען פאלען ווי אליין, אלע זיינען פארטיעפט אין א וועלט, וועל־כע איז אויפגעוואקסען אין זייער נשמה, די וועלט פון מרדכי'ס ברענענדע אויגען, הגם קיינער האט ניט געוואוסט פאר וואס עס ברענען אזוי זיינע אויגען... ער־געז ציעף אין זיין הארצען אין באהאלטען זיין.

זיין גאנצער קערפער גיט א ציטער: דארטען אויף יענער זייט פון די אקאציע־ביימער לויפט שנעל א קינד; ער לויפט שוין לענגס דעם וואדי, ער דערנעהענטערט זיך צום גארטען. צבי — שעפטשען זיינע לופען... און אין דעם מאמענט פאלט צבי, נאר שנעל שטעהט ער אויף. מרדכי'ס הארץ גיט א ציטער. נאר צבי לויפט ווייי־טער, שפרינגט איבער שטיקער ערד און גרובען, איהם אינטערעסירען ניט די ארוי־מיגע פעלדער, ער לויפט און־שפרינגט אי־בער דעם גרובען... באמס! צבי פאלט אריין אין א גראבען פול וואסער. מרדכי בלייבט שטעהן ווי פארשטיינערט. ער קאן ניט אפרייסען זיינע אויגען פון דעם ארט.

צווישען די מיידלאך אין גארטען איז ענטשטאנען א מהומה. אלע לויפען זיי. יעדער הערט דעם געוויין פון זיין זוהן. און אט הויבט צביה אויף דעם קלייר־נעם זוהן אויף איהרע הענט און נעהמט זיך וואשען זיין פנים. פון זיינע קליידער פליסט וואסער. זי נעהמט אראפ פון איהם זיינע קליידער און צבי בלייבט שטעהן נאקעט ווי־זונען ליכט. ער הויבט אן צו לאכען. עס דוכט זיך, אז די גאנצע מעשה איז איהם געפעלען. ער פרובירט איצט צו שפרינגען אין גראבען, נאר צביה לאזט ניט. זי נעהמט איהם אויף איהרע הענט און געהט שטאלצירען פאר די קינדער: מיין אבא האט פערד!

אין עס־ציטער האט זיך געהערט א שטילער שטער, נאר דא און דארט האט זיך געהערט א שטיל לאכען.

אז מען האט געגעדענט די וועטשערע האט דוב מיט זיין באס שטימע אויסגערי־פען: מען מוז היינט אזוינס דורכקליי־בען די זיתים!

צביה דריקט צו דעם קליינעם גוף אין איהר הארצען און קושט זיינע אויגען... און די אויגען צבי'ס זיינען דאך זיינע מיסטיש ליכט איבער די פעלדער און ווי קען מען דעמאלט זיצען אין שטוב.

מרדכי איז אויעך מיט זיין זוהן, וועלכער איז אינצווישען איינגעשלאפען אין א ווינקעל, אין קינדער הויז. ניט איינ־מאל האט דער קליינער געמענה'ט: איך לויף, פאר וועלכען מיט ארענטליך באצאלט.

ר' שכנא האט נעהמען דעם אויס דער הערשאפט פון דער ערשטער אין דער אלגעמיינער אינדוסטריע אין דער אלגעמיינער אינדוסטרי. ד. ה. די צאהל אידישע ארבייטער אין די פאבריי־קען און וואוארען. אין פארגלייך מיט'ן יאהר 1926 איז די אבסאלוטע צאהל אין 1929 יאהר געוואקסען אויף 32%, ווייל אין 1926 יאהר זענען געווען אידישע ארבייטער 10,639 און אין 1929 יאהר איז די צאהל דערגאנגען ביז 14,037. רע־לאטיווו איז די צאהל אבער געבליבען שטעהן כמעט אויף איין אר־ט, ווייל אין 1926 אזוי אויך אין 1929 יאר, האבען אידישע ארבייטער אויסגעמאכט ביי 33 פראצענט.

די אידישע ארבייטער זענען פאר־טראטען אין גרויסע פאבריקען אין גרעסטען טייל אין גאנצען פאך, ביי 30%, אין די אנ־דערע נאר ביי 10%.

אין די דאזיגע ארטעלען געפינען זיך 13,534 מיטגלידער, אין דעם אידען 9,544, וואס דאס מאכט אויס 70,3 פראצענט, בעת די אלגעמיינע צאהל אידען־קוסטארען אין ווייס־רוסלאנד באטרעפט נאר 60% פון דער אלגעמיינער צאהל קוסטארעס.

מעהר פון אלץ זענען די אידען פאר־טראטען אין זייערע גענעראל פאכען, אין לעדער און נאדעל פאך, וואו זיי בילדען איבער 60%.

אזוי ארום באוויזען די ציפער, אז דער אנטייל פון די אידען אין די אינ־דוסטריעלע ארטעלען איז באדייטענד אויסגעוואקסען ווי אבסאלוט אזוי רע־לאטיוו.

אביסעל אנדערש זעהט אויס דער אנטייל פון די אידישע ארבייטער אין דער אלגעמיינער אינדוסטרי. ד. ה. די צאהל אידישע ארבייטער אין די פאבריי־קען און וואוארען. אין פארגלייך מיט'ן יאהר 1926 איז די אבסאלוטע צאהל אין 1929 יאהר געוואקסען אויף 32%, ווייל אין 1926 יאהר זענען געווען אידישע ארבייטער 10,639 און אין 1929 יאהר איז די צאהל דערגאנגען ביז 14,037. רע־לאטיווו איז די צאהל אבער געבליבען שטעהן כמעט אויף איין אר־ט, ווייל אין 1926 אזוי אויך אין 1929 יאר, האבען אידישע ארבייטער אויסגעמאכט ביי 33 פראצענט.

די אידישע ארבייטער זענען פאר־טראטען אין גרעסטען טייל אין גאנצען פאך, ביי 30%, אין די אנ־דערע נאר ביי 10%.

די ראלע פון די אידען אין סאוויעט רוסלאנד

פון י. אקון

די פראגע וועגען דעם, ווי אזוי די אידען באוויזען זיך צופאסען צום סאָ־וועט רעזשים אין רוסלאנד, הערט ניט אויף צו פארנעהמען די מוחות פון די אידישע געזעלשאפטליכע אדער, ריכטי־גער געזאגט, סאָוועטישע טוער, וואס אינטערעסירען זיך מיט דעם גורל פון דער אידישער באפעלקערונג אין רוסלאנד. לויט די רייע געמאכטע און פארעפענט־ליכטע אויספארשונגען, ווערען געשיל־דערט ביילדער פון פארשידענע לעבענס נעביטען און מלוכה צווייגען, וועלכע די אידען פארנעהמען דעם אדער יעדעם ארט.

באזונדערס אינטערעסאנט זענען די איינצעלהייטען וועלכע ווערען געגעבען וועגען דעם אנטייל פון די אידען אין דער רויטער ארמיי. דאס איז בכלל א נעביט, וועלכער, דאכט זיך, ווערט צום ערשטען מאל באהאנדעלט אין א בריי־טער פארם פאר'ן אידישען לעבען, ווייל קיינמאל אין ערגעץ ניט זענען אידען ניט געווען אזוי פארטראטען אין דער ארמיי, ווי דאס אין דער פאר אין סאוויעט רוס־לאנד. אין דער צארישער רוסלאנד איז דאס געווען דוקא דאס טרויעריגסטע בלע־טל אין דער אידישער געשיכטע, ווייל דער צופאל געבראכט, אז עס זאל מיקיים ווערען.

זיין הארץ האט ווייזט אויס פאר־אויסגעפיהלט וואס עס וועט פארקומען.

אט אזוי האט פארענדיגט זיין קאר־ריערע דער באנקיר בלעק. וועלכער האט געוואלט באוויזען, אז לופט פליהעריי איז זיכער, און אז ער האט באוויזען איז קיין ספק ניט, ווייל ער איז ניט געשטארבען אין דער לופט, נאר אין מיטען ים.

נאטירליך, ניט אזוי דער באנ־קיר געדענקט, אבער דער צופאל האט זיך געטאן דאס זיינינע.

אבער דער צופאל געבראכט, אז עס זאל מיקיים ווערען.

זיין הארץ האט ווייזט אויס פאר־אויסגעפיהלט וואס עס וועט פארקומען.

אט אזוי האט פארענדיגט זיין קאר־ריערע דער באנקיר בלעק. וועלכער האט געוואלט באוויזען, אז לופט פליהעריי איז זיכער, אבער דאס מערקווירדיגסטע איז דער סאמע לעצטער פאראגראף פון דער צוואה, וואו ער שרייבט די פאלגענדע ווערטער: איך ווייס, אז אויב איך שטארב אין די פאראייניגטע שטאאטען זאל מיין קבר זיין אויפ'ן גרונט פון ים." וואס דער באנקיר האט געוואוסט

אין די פאבריקען, אין אוקראינע דער־עלער, אין אלע דעם, זענען אויך קאנ־צענטרירט די אינדוסטריעלע ארטעלען, אלס קאלעקטיווען.

אין די דאזיגע ארטעלען געפינען זיך 13,534 מיטגלידער, אין דעם אידען 9,544, וואס דאס מאכט אויס 70,3 פראצענט, בעת די אלגעמיינע צאהל אידען־קוסטארען אין ווייס־רוסלאנד באטרעפט נאר 60% פון דער אלגעמיינער צאהל קוסטארעס.

מעהר פון אלץ זענען די אידען פאר־טראטען אין זייערע גענעראל פאכען, אין לעדער און נאדעל פאך, וואו זיי בילדען איבער 60%.

אזוי ארום באוויזען די ציפער, אז דער אנטייל פון די אידען אין די אינ־דוסטריעלע ארטעלען איז באדייטענד אויסגעוואקסען ווי אבסאלוט אזוי רע־לאטיוו.

אביסעל אנדערש זעהט אויס דער אנטייל פון די אידישע ארבייטער אין דער אלגעמיינער אינדוסטרי. ד. ה. די צאהל אידישע ארבייטער אין די פאבריי־קען און וואוארען. אין פארגלייך מיט'ן יאהר 1926 איז די אבסאלוטע צאהל אין 1929 יאהר געוואקסען אויף 32%, ווייל אין 1926 יאהר זענען געווען אידישע ארבייטער 10,639 און אין 1929 יאהר איז די צאהל דערגאנגען ביז 14,037. רע־לאטיווו איז די צאהל אבער געבליבען שטעהן כמעט אויף איין אר־ט, ווייל אין 1926 אזוי אויך אין 1929 יאר, האבען אידישע ארבייטער אויסגעמאכט ביי 33 פראצענט.

די אידישע ארבייטער זענען פאר־טראטען אין גרעסטען טייל אין גאנצען פאך, ביי 30%, אין די אנ־דערע נאר ביי 10%.